

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЯКОСТІ ОСВІТИ
ЛАБОРАТОРІЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
за результатами соціологічного дослідження
«СТУДЕНТ ТА ЙОГО ЗДОРОВ'Я»

Автори:

к.соц.н. Марущенко О.А.

к.соц.н. Сєдая Ю.С.

Харків – 2019

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ І РЕСПОНДЕНТІВ

Соціологічне дослідження «Здоров'я студента» було проведено у лютому-травні 2019 року і включало в себе наступні етапи:

- розробка соціологічного інструментарію (лютий);
- польовий етап (березень-квітень);
- комп'ютерна обробка даних (квітень-травень);
- соціологічний аналіз даних (квітень-травень);
- підготовка підсумкового звіту (травень).

Вибіркову сукупність склали вітчизняні студенти, які навчаються на 1-5 курсах I, II, III, IV медичних факультетів, а також на стоматологічному факультеті.

Загальна кількість опитаних склало 985 осіб, з них:

- студентство 1-го курсу – 246 осіб (25,0 % від загальної кількості респондентів),
- 2-го курсу – 299 осіб (30,3 %),
- 3-го курсу – 64 особи (6,5 %),
- 4-го курсу – 207 осіб (21,0 %),
- 5-го курсу – 169 осіб (17,2 %).

70,4 % опитаних респондентів є жінками, 29,6 % – чоловіками.

У ході дослідження застосовувалася методика напівстандартизованого інтерв'ю: бланк інтерв'ю з складався з 44 запитань.

2. САМООЦІНКА СТУДЕНТСТВОМ СВОГО ЗДОРОВ'Я

На початку анкети респондентам пропонувався блок запитань, націлений на самооцінку респондентами свого життя і здоров'я.

Більшість опитаних висловлюють той чи інший ступінь задоволеності своїм життям: третина (33,6 %) повністю ним задоволені, 40,6 % опитаних – радше, задоволені, аніж ні. Лише 10,1 % респондентів є незадоволеними. Усі інші завагалися із відповіддю.

Натомість, психологічний настрій наших респондентів дещо насторожує (див. рис. 2.1). Лише приблизно половині опитаних притаманні впевненість, оптимізм, оптимізм (25,8 %) або спокій (25,3 %).

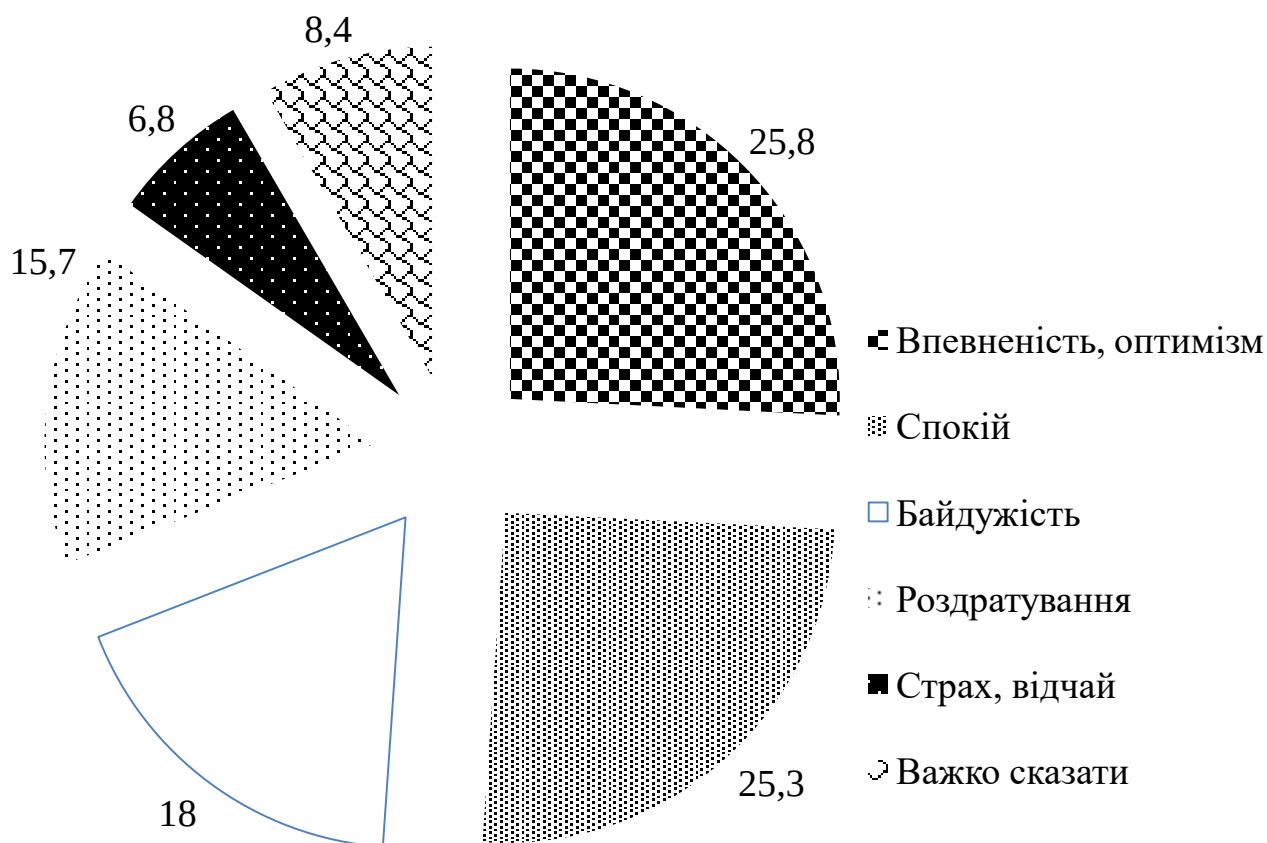

Рис. 2.1. Психологічний настрій респондентів (у %)

Ще 18,0 % відчують байдужість до того, що відбувається навкруги, приблизно кожна шоста опитана нами особа вказала на власну роздратованість. 6,8 % (!) респондентів взагалі перебувають у перманентному відчаї та страху.

Самооцінка респондентами свого здоров'я очікувано виявилася доволі різною, але із суттєвим переважанням позитивних оцінок над негативними (див. рис. 2.2). Так, наприклад, варіанти відповіді «Дуже хороше» і «Радше, хороше» загалом обрали майже половина опитаних (48,5 %), тоді як протилежний «полюс» сумарно зайняло лише 7,7 % респондентів.

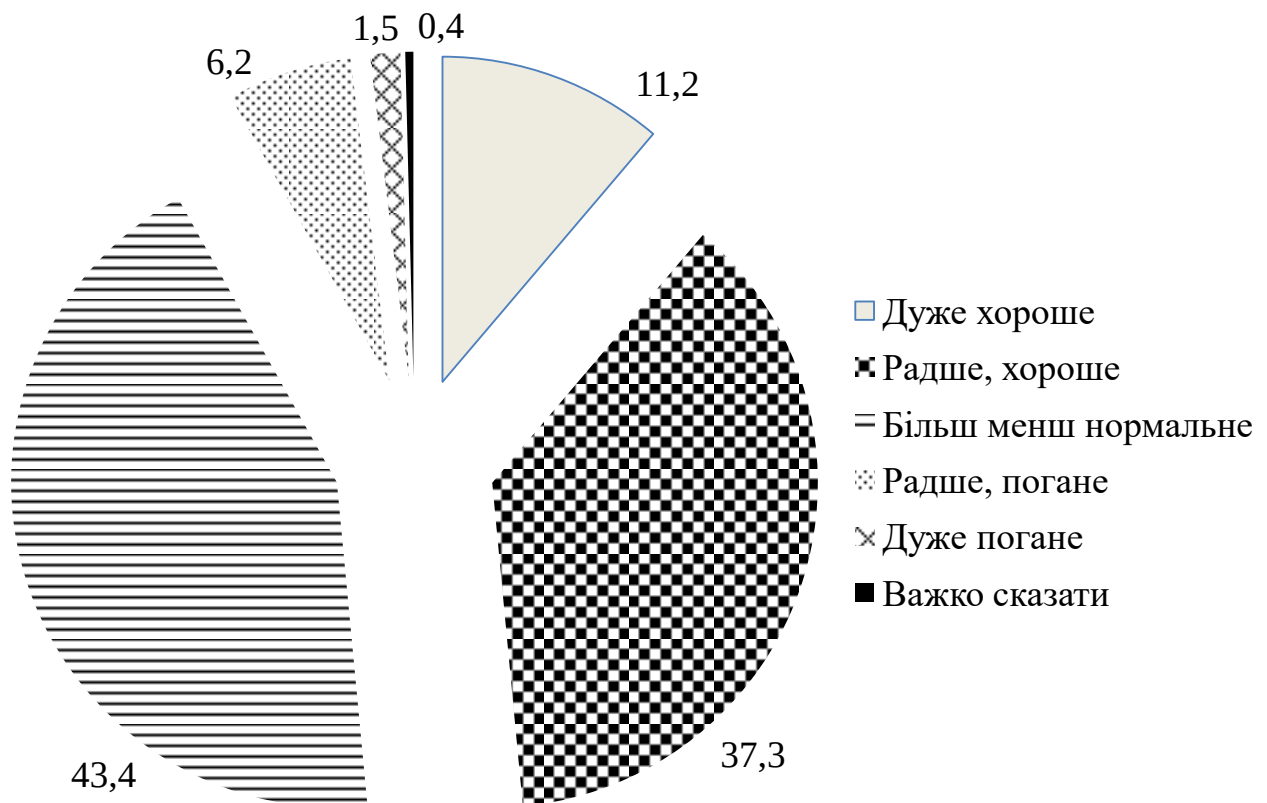

Рис. 2.2. Загальна самооцінка свого здоров'я (у %)

Більшість опитаних (56,5 %), коли їх попросили співвіднести своє здоров'є із здоров'ямоднолітків, обрали варіант відповідь «У чомусь воно гірше, у чомусь – краще». Третина респондентів (33,3 %) вважають, що їх

здоров'яє кращим за здоров'я однолітків, тоді як 8 % дотримуються протилежної думки (здоров'я гірше за здоров'я однолітків). Лише 2,2 % опитаних завагалися із відповіддю на це запитання.

Студентство мало можливість розповісти про своє здоров'я більш детально (див. рис. 2.3.). Кожна четверта опитана нами особа регулярно хворіє на простудні захворювання, приблизно у такої ж кількості респондентів (26, 1 %) є певні хронічні хвороби. Проблеми психологічного характеру та інфекційні захворювання трапляються рідше (їх відмітили 18,2 % і 7,8 % опитаних відповідно). Але по-справді насторожує доволі великий відсоток (13,2 %) тих студентів, які заявили, що мають більш серйозні проблеми із власним здоров'ям, аніж ті, що були перераховані вище – це, фактично, кожна сьома-восьма (!) опитана в рамках дослідження особа.

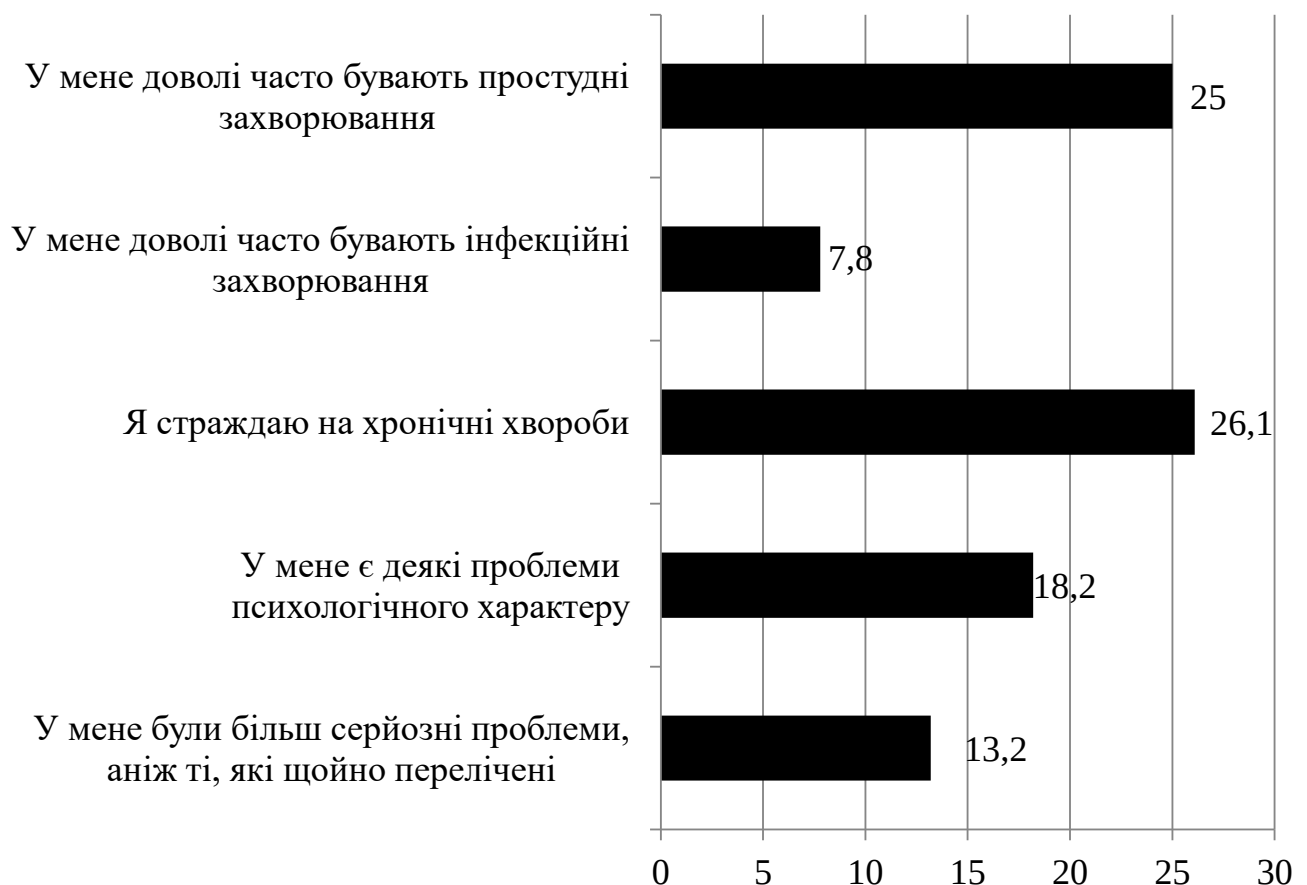

Рис. 2.3. Самооцінка свого здоров'я у розрізі конкретних захворювань (у %)

3. ЧИННИКИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСТВА

Студентству було запропоновано оцінити різні чинники, що теоретично могли б визначати стан здоров'я. Саме запитання звучало так: «Як Ви думаєте, в якій мірі Ваше здоров'я залежить від...?» (далі був запропонований перелік з 8 чинників).

На рис. 3.1. представлені думки тих респондентів, які по кожному чиннику обрали один з двох варіантів відповіді: «Залежить у повній мірі» або «Радше, залежить».

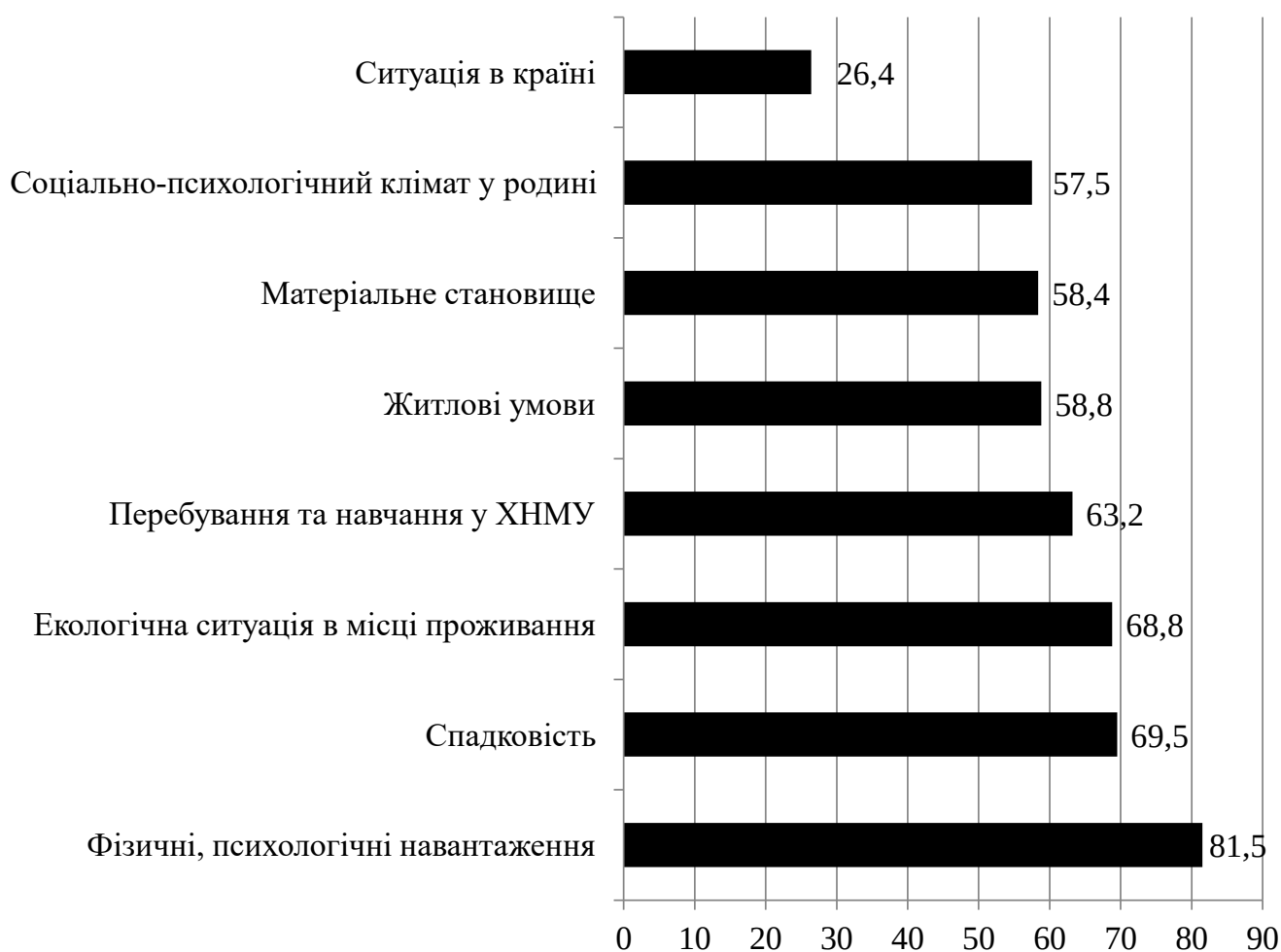

Рис. 3.1. Чинники, що визначають здоров'я студентства (у %)

Як бачимо, найбільш впливовими респонденти вважають такі чинники, як «фізичні, психологічні навантаження» (81,5 %), «Спадковість» (69,5 %) і «Екологічна ситуація в місці проживання» (68,8 %). Як маловпливовий

сприймається лише один чинник – «ситуація в країні» (рівень «підтримки» складає лише 26,4 %).

Звісно, особливу увагу привертає до себе варіант «Перебування та навчання у ХНМУ». Цей чинник також можна віднести до доволі впливового, адже таким його вважають 63,2 % респондентів.

Але яким саме чином він впливає на здоров'я студентства? Здебільше позитивно чи, навпаки, негативно?

Дослідженню цього чинника було присвячено цілу низку запитань, найперше з яких сформульовано наступним чином: «Як Ви вважаєте, у якій мірі університет та навчання у ньому впливають на Ваше здоров'я?» (рис. 3.2).

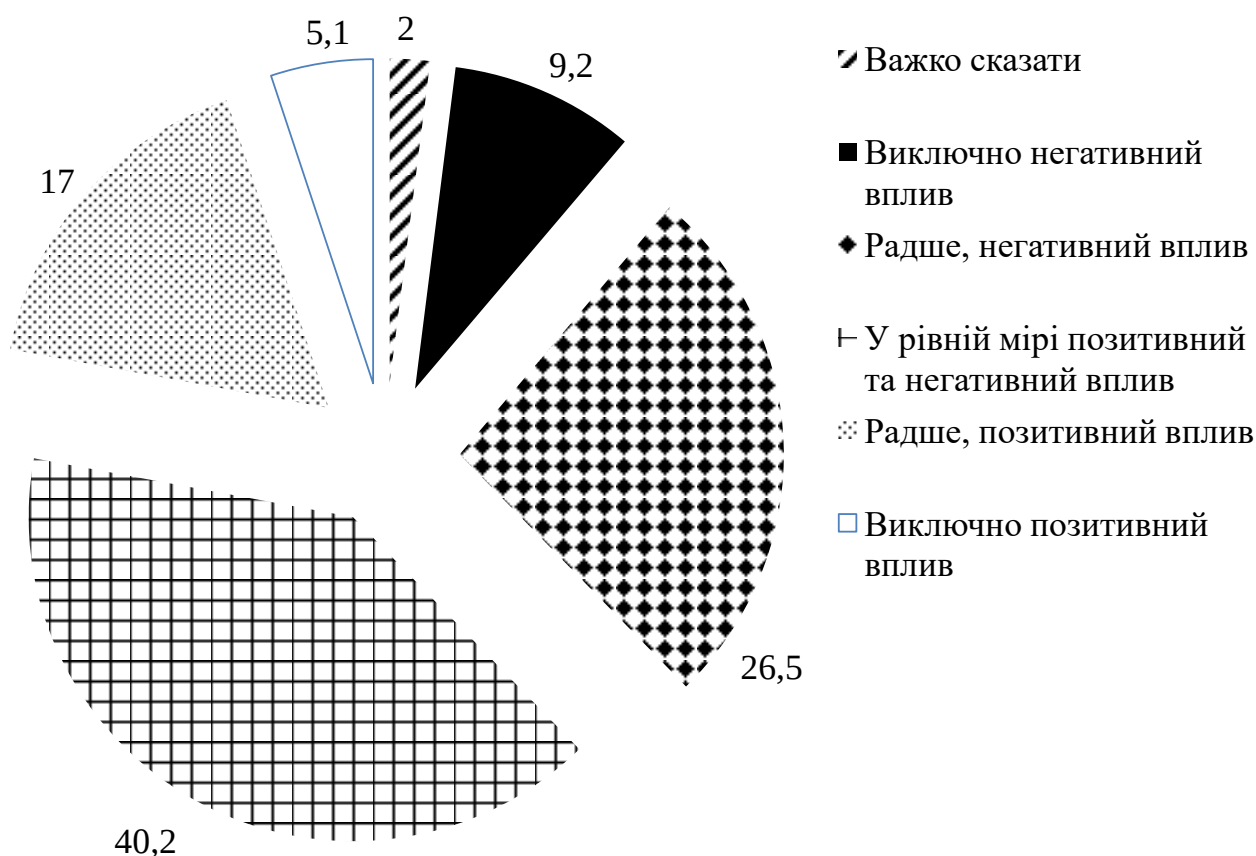

Рис. 3.2. Вплив ХНМУ та навчання у ньому на стан здоров'я (у %)

Очевидно, студенти університету сприймають вплив AlmaMater на власне здоров'я помірковано критично. Так, негативні оцінки дещо превалюють над позитивними, але «крен» є доволі символічним – домінує радше зважене сприйняття, згідно якого університет, скоріше за все, має і негативний, і позитивний вплив на здоров'я студентства..

4. ВПЛИВ РІЗНИХ АСПЕКТІВ ЖИТТЯ УНІВЕРСИТЕТУ НА ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСТВА

Респондентам було поставлено питання: як різні аспекти життя університету й особливості Вашого перебування в ньому впливають на Ваше здоров'я? та було запропоновано перелік цих аспектів з 18 альтернатив (Див.табл.4.1.).

ТАБЛИЦЯ 4.1. Думка респондентів щодо впливу різних аспектів життя університету на їхнє здоров'я

	<i>Дуже впливають</i>	<i>Імовіріше впливають, ніж не впливають</i>	<i>У чомусь впливають, у чомусь – ні</i>	<i>Імовіріше не впливають</i>	<i>Зовсім не впливають</i>
Зручність лекційних аудиторій	30, 6	28,3	23,0	9,9	7, 0
Зручність аудиторій на кафедрах	28,4	30,2	23,8	9,6	6,5
Температурний режим в аудиторіях університету	41,0	32,4	16,9	5,8	2,6
Рівень освітленості аудиторій та інших приміщень	37,3	31,3	19,2	7,4	3,9

університету					
Доступність санвузлів	37,7	25,7	19,8	9,2	6,4
Санітарно-гігієнічний стан санвузлів	40,2	29,1	17,6	6,3	4,9
Санітарно-гігієнічний стан корпусів у цілому	38,0	30,7	19,0	7,0	4,1
Санітарно-гігієнічний стан їдалень	48,8	25,4	13,2	6,2	5,0
Якість і різноманітність їжі в їдальнях	36,6	27,1	17,6	7,8	8,5
Рівень навчальної завантаженості, розклад	60,2	24,6	10,6	1,8	1,6
Ризики, пов'язані з перебуванням у міжнародному студентському середовищі	23,4	24,1	27,0	12,6	10,8
Соціально-психологічний клімат у групі	27,0	28,9	24,9	9,7	7,9
Стосунки з	27,0	30,3	23,7	9,6	7,8

викладачами					
Стосунки з деканатом	22,2	23,1	22,2	13,6	15,8
Режим обов'язкового відвідування занять	48,1	19,5	16,0	8,1	6,8
Необхідність відпрацювання кожного пропущеного заняття	53,6	18,7	14,1	7,0	5,4
Можливість брати участь у спортивних заходах	16,1	22,6	24,6	14,2	18,5
Можливість оздоровлення за сприяння профспілки	18,6	22,0	23,61	12,4	18,9

Якщо скласти процент відповідей «Дуже впливають» або «Імовірноше впливають», то слід зазначити, що всі альтернативи, окрім «Можливість брати участь у спортивних заходах», «Можливість оздоровлення за сприяння профспілки» та «Ризики, пов'язані з перебуванням у міжнародному студентському середовищі» набрали більше п'ятдесяти відсотків. Вищезгадані варіанти набрали разом 38,7 %, 40,6 % та 47,5 % відповідно.

І хоча виділити *найбільш топові* альтернативи доволі складно, пропонуємо звернути увагу на відповіді «Дуже впливають» або «Імовірноше впливають», які *набрали більше 70 %*:

- **рівень навчальної завантаженості, розклад – 84,8 %;**
- **температурний режим в аудиторіях університету – 73,4 %;**
- **санітарно-гігієнічний стан їдалень – 74,2 %;**
- **температурний режим в аудиторіях університету – 73,4 %;**
- **необхідність відпрацювання кожного пропущеного заняття – 72,3 %. ☺**

5. БЕЗПЕКА СТУДЕНТСТВА В УНІВЕРСИТЕТІ

Потреба в безпеці належить до базових, першочергових потреб особистості. Це означає, що її власності, благополуччю не загрожують будь-які деструктивні чинники. Потреба в безпеці має об'єктивний характер і реалізується як на індивідуальному, так і на груповому рівнях. Більш того відчуття безпеки є складовою здоров'я людини. Для з'ясування цієї проблеми дослідники поставили питання респондентам: чи відчувають вони безпечно, перебуваючи в університеті? (Див.рис.5.1)

Для більшості студентів (61,8 %) перебування в стінах нашого університету є безпечним; 22,9 % відчувають в чомусь безпечно, у чомусь – ні; 12,5 % відчувають небезпеку. На перший погляд, ситуація з безпекою в університеті доволі непогана. Але якщо скласти проценти відповідей студентів «у чомусь безпечно, у чомусь – ні» та «відчуваю небезпечно», то ми отримаємо **34,4 %**. А це більше ніж кожній/-на третій/-тя відчувають себе небезпечно в нашому університеті. На це треба звернути увагу і можливо в подальшому провести додаткове дослідження з цього приводу.

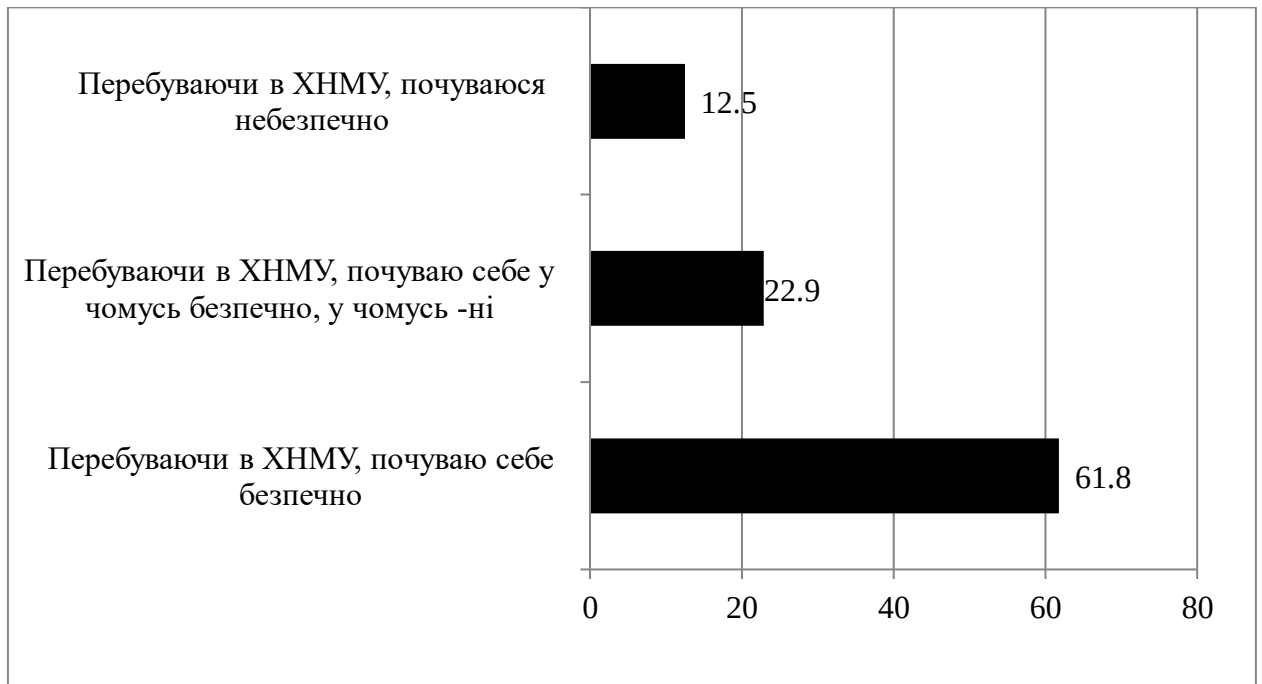

Рис.5.1. Почуття безпеки в ХНМУ (у %)

6. ЗОНИ ВІДПОЧИНКУ В ХНМУ: ПОІНФОРМОВАНІСТЬ СТУДЕНТСТВА

Уперше за історію проведення соціологічних досліджень соціологами було проведено негласний експеримент. В інструментарій було запропоновано питання, в яке умисно було закладено неправдиву інформацію. Мета експерименту – по-перше, дослідити правдивість відповідей, а по-друге, дізнатися, чи можуть студенти визначити для себе те, чого університет не має (принаймні офіційно це ніде не зазначено). Мова йде про наявність та користування зонами відпочинку, створеними в корпусах університету.

Офіційно таких зон ХНМУ не має. Але якщо негласно вважати, що це може бути будь-який куточок (лави, їдальня, місце для паління тощо) в університеті, де студент може трохи перепочити, то такі зони, на думку студентів, є.

Студентству було поставлене питання про те, наскільки воно поінформоване про наявність зон відпочинку і чи користується тими, що створені в корпусах університету, а також на його території. Дані представлені на рис.6.1.

Рис. 6.1. Поінформованість студентів про наявність та користування зонами відпочинку в ХНМУ (у %)

Відповідаючи на це питання, 51,6 % респондентів чесно сказали, що про такі зони не знають. Цікаво, що 24,3 % студентів та студенток знають про зони відпочинку і користуються ними. 18,6 % опитаних теж поінформовані про такі зони, але не користуються ними. Звертаємо увагу, що в цілому 42,9 % респондентів заявили про те, що зони відпочинку в університеті є 😊. Припускаємо, що навіть відсутність цих зон не дає приводу для того, щоб такі місця не знайти.

Зауважимо, що зони для відпочинку є невід'ємною частиною будь-якого університету. Створити їх та позначити було б ефективним впровадженням у контексті піклування про здоров'я студентства.

7. ОСОБИСТИЙ ВНЕСОК СТУДЕНТСТВА В ПІДТРИМКУ ТА ПОЛІПШЕННЯ СВОГО ЗДОРОВ'Я

Кожен та кожна із нас відповідальні за своє здоров'я. Саме в цьому і полягає рівень загальної культури особистості та медичної культури зокрема. Що ж наше студентство робить для підтримання та поліпшення свого здоров'я? Ми поцікавилися цим питанням і отримали такі відповіді:

- **займаюся спортом – 40,7 %;**
- **намагаюся споживати «правильну» їжу – 35,2 %;**
- **веду здоровий спосіб життя – 24,8 %;**
- **перебуваю на стаціонарному лікуванні двічі на рік – 15 %;**
- **роблю щеплення – 10, 8 %;**
- **багато сплю – 3, 2 %;**
- **займаюся йогою – 3 %;**
- **займаюся медитацією – 2,5 %;**
- **постійно вживаю вітаміни – 2,5 %;**
- **посміхаюся – 2 %.**

8. МОЖЛИВА РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТУ В ПІДТРИМАННІ ТА ПОЛІПШЕННІ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСТВА

Що міг би зробити університет для підтримання та поліпшення здоров'я тих, хто тут навчається? Саме таке запитання завершувало бланк анкети, і майже дві третини опитаних (64,6 %) висловили свою думку з цього приводу.

Пропонуємо top-12 конкретних пропозицій, висловлених студентством на адресу ХНМУ. Отже, що має зробити виш, аби сприяти підтримці та поліпшенню студентського здоров'я:

- покращити графік навчання, розклад пар – 23,6 %;
- зробити відвідування лекцій вільним – 19,3 %;
- осучаснити лекційні кімнати (зокрема, встановити зручні меблі) – 13,2 %;
- послабити пресинг на студентів (зокрема, відмінити необхідність відвідувати усі пари та відпрацьовувати усі пропущені пари) – 9,4 %;
- відкрити тренажерний зал, басейн і спортивні майданчики та зробити для студентства вільний вхід – 7,4 %;
- зробити їжу у їдальнях та буфетах більш якісною та здоровою (зокрема, урізноманітнити асортимент за рахунок фруктів) – 7,2 %;
- створити на території ХНМУ спеціальних зон для відпочинку – 5,2 %;
- відкрити у корпусах усі туалети, осучаснити їх (зокрема, покласти мило) – 5 %;
- відмінити обов'язкове відвідування концертів та інших творчих заходів – 4,5 %;
- поставити кулери з безкоштовною водою – 4,2 %;
- систематично організовувати безкоштовні мобільні медогляди – 4 %;

- організувати професійну психологічну допомогу студентству – 3,2 %.

Були зафіксовані й куди більш оригінальні студентські пропозиції, на кшталт: «Зробити безкоштовні сніданки», «Усім роздавати котиків»...